

Izabela Szamrej-Baran

Ubodzy pracujący w Polsce na tle Unii Europejskiej

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 35/1, 291-304

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Izabela Szamrej-Baran*

Uniwersytet Szczeciński

UBODZY PRACUJĄCY W POLSCE NA TLE UNII EUROPEJSKIEJ

STRESZCZENIE

W artykule podjęto problematykę ubogich pracujących, czyli tych osób, które pomimo posiadania pracy pozostają biedne. Skoncentrowano się na analizie ich cech społeczno-demograficznych oraz scharakteryzowano statystycznie ich gospodarstwa domowe.

Słowa kluczowe: ubóstwo, ubodzy pracujący, intensywność pracy w gospodarstwie domowym

Wprowadzenie

Definicja pracujących ubogich (ang. *working poor*, według Eurostatu: *in-work at risk of poverty*¹) określa, że są to osoby pracujące² w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu, których dochód netto na osobę w gospodarstwie domowym

* Adres e-mail: izabela.szamrej@gmail.com.

¹ Według Eurostatu są to osoby, które pracują, ale ich dochody rozporządalne znajdują się poniżej granicy ubóstwa, czyli poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych (po włączeniu transferów społecznych) populacji, ang. „persons who are at work and have an equivalised disposable income below the risk-of-poverty threshold, which is set at 60% of the national median equivalised disposable income (after social transfers)”.

² Eurostat uznaje dwa rodzaje pracujących: employed person – pracujący, są to osoby pracujące w badanym tygodniu przynajmniej przez jedną godzinę, wszystko jedno na jaką umowę i za jakie wynagrodzenie – brane jest tu również pod uwagę wynagrodzenie rzeczowe na rzecz gospodarstwa domowego oraz prowadzenie własnej działalności gospodarczej, oraz employee – zatrudniony, osoba zatrudniona u prywatnego lub publicznego pracodawcy i otrzymująca wynagrodzenie głównie w posta-

mieści się poniżej unijnej granicy ubóstwa. Jednostka jest uznana za pracującą, „jeśli deklaruje, że posiadała status zatrudnienia przez więcej niż połowę wszystkich miesięcy, do których odnosi informacje o swoich dochodach”³. Od strony metodologicznej pracujący ubodzy są określani jako pracownicy mieszkający w gospodarstwach domowych, w których co najmniej jeden członek rodziny pracuje i w których ekwiwalentny rozporządzalny dochód netto (włącznie ze świadczeniami społecznymi i po opodatkowaniu) pozostaje poniżej 60% mediany dochodu całej populacji⁴. Oficjalna definicja *working poor* funkcjonuje tylko w Stanach Zjednoczonych – określa się tym mianem osoby, które przez co najmniej sześć miesięcy (27 tygodni) w ciągu ostatniego roku były aktywne zawodowo (pracujące lub poszukujące pracy) oraz które żyją w gospodarstwie domowym uznawanym za ubogie⁵.

Problemy pracy i ubóstwa zwykle nie są rozpatrywane razem. Właściwie brak pracy jest jedną z najczęściej wskazywanych przyczyn ubóstwa – zarówno w analizach danych statystycznych, jak i według obiegowych opinii. Praca i ubóstwo występujące razem to sytuacja niezgodna również ze zdrowym rozsądkiem. Zazwyczaj bieda jest kojarzona z całym wachlarzem czynników, jak: bezrobocie, zależność od opieki społecznej, skłonność do patologii (alkoholizmu), niezaradność życiowa. O ludziach legitymujących się takimi cechami mówi się, że są wykluczeni społecznie, czyli nie uczestniczą w podstawowych gospodarczych, politycznych i kulturowych aspektach życia społecznego. Jednakże istotna część populacji ludności Polski (10–12% w 2007 roku i w 2011 roku, zob. rysunek 1) jest uboga, a jednocześnie włączona w podstawową instytucję społeczną, jaką jest rynek pracy. W tym sensie nie możemy więc mówić o wykluczeniu pracujących ludzi ubogich.

Jak pokazuje niniejsza analiza, sytuacja ta odnosi się do przedstawicieli różnych grup, o różnym poziomie wykształcenia i w różnym wieku. Choć ma ona miejsce zwłaszcza na niższych szczeblach hierarchii zawodowej, to zależy nie tylko od

ci pieniężnej. W kategorii pracujących mieszczą się zatrudnieni – wynika z tego, że każdy zatrudniony jest pracujący, ale nie każdy pracujący jest zatrudniony.

³ E. Kuźmicz, *Bieda pracujących, czyli working poor po polsku*, w: *Oblicza biedy we współczesnej Polsce*, red. M. Popow, P. Kowzan, M. Zielińska, M. Prusinowska, M. Chruściel, DKN „Na Styku”, Gdańsk 2011, s. 38.

⁴ *Pracujący ubodzy w Unii Europejskiej*, Europejska Fundacja na Rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2004/107/pl/1/ef04107pl.pdf>, s. 1 (28.11.2013).

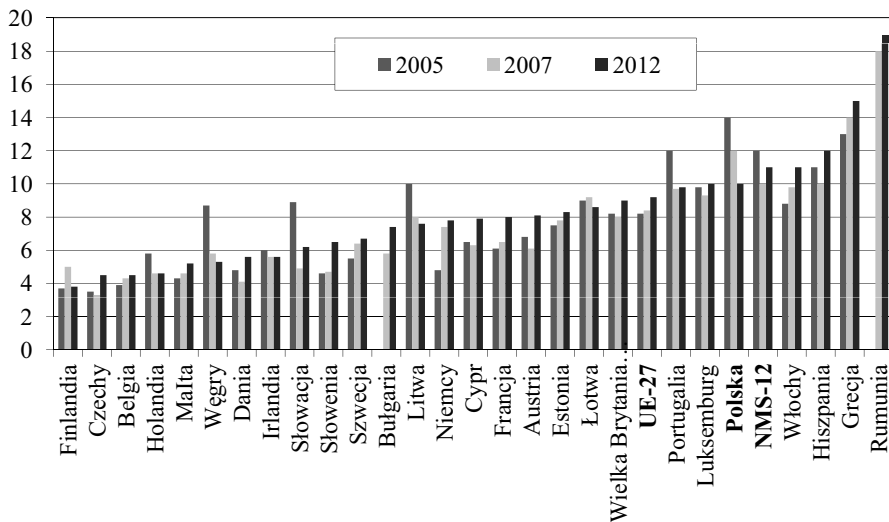
⁵ *A profile of Working Poor*, Bureau of Labour Statistics 2010, www.bls.gov/cps/cpswp2010.pdf (24.11.2013).

charakteru pracy, ale także od innych czynników, na przykład wielkości gospodarstwa domowego czy intensywności pracy w gospodarstwie domowym.

Celem artykułu jest statystyczna analiza tego zjawiska w Polsce na tle krajów europejskich, zarówno jeśli chodzi o jego poziom ogólny, jak i przekrojowo – według cech społeczno-demograficznych oraz związanych z zatrudnieniem. Zjawisko to zostało również przebadane w gospodarstwach domowych. Dane dotyczące zasięgu *working poor* w Polsce i Unii Europejskiej przedstawione w artykule zostały opracowane na podstawie wyników badań EU-SILC – dostępnych w bazie danych Eurostatu.

1. Charakterystyka badanej grupy – wybrane cechy społeczno-demograficzne

Rysunek 1. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, w Polsce na tle krajów UE, w latach 2005, 2007 i 2012

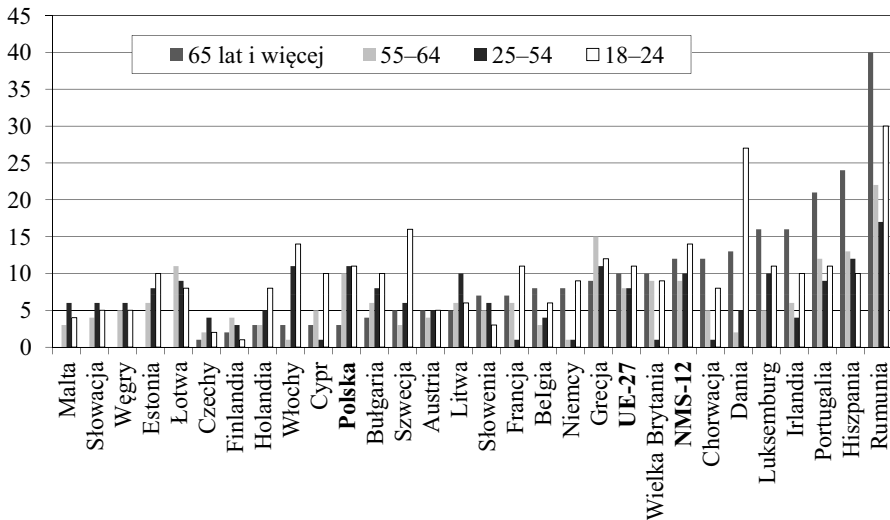
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Polska znajduje się w czołówce krajów europejskich ze względu na ubóstwo ludzi pracujących. W 2005 roku (pierwsze dostępne dane dla Polski) odsetek takich

osób wynosił niemal 14% i plasował Polskę na pierwszym miejscu. Według Eurostatu odsetek biednych pracujących w Polsce w 2007 roku wynosił 11,7%. Za Polską znajdowała się tylko Grecja i Rumunia. W 2012 roku zaobserwowano nieznaczny spadek odsetka do 10,4%, a Polska uplasowała się na piątym miejscu za Rumunią, Grecją, Hiszpanią i Włochami. Najniższy odsetek w 2005 roku odnotowano w Czechach (3,5%), a w 2011 roku w Finlandii (3,8%). Średnia dla wszystkich krajów unijnych to 8,2% w 2005 roku i 9,2% w 2012 roku, a dla nowych państw członkowskich – odpowiednio 11,6% i 10,5% (rysunek 1).

Analizując wiek ubogich pracujących, można zaobserwować, że w poszczególnych krajach sytuacja jest zróżnicowana. Najczęściej jednak zagrożone ubóstwem są osoby w wieku 18–24 oraz 65 lat i więcej (patrz rysunek 2).

Rysunek 2. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, ze względu na wiek, w Polsce na tle krajów europejskich, w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Najwyższe odsetki we wszystkich czterech przedziałach wiekowych zanotowano w Rumunii – 30,7% (18–24 lata), 17,1% (25–54 lata), 22,8% (55–64 lat),

40,3% (65 lat i więcej). Na drugim miejscu znajduje się Dania – 27,1% (18–24 lata), Grecja – 15,8% (25–54 lata), Hiszpania – 12% (55–64 lat) i 24% (65 lat i więcej). Najniższe odsetki biednych pracujących zanotowano w Czechach – 2,4% i 2,1% i 1% (odpowiednio dla przedziałów 18–24 lata, 55–64 lata i 65 lat i więcej) oraz w Finlandii 3,5% dla przedziału 25–54 lata.

Analiza danych w zakresie płci ubogich pracujących pokazuje, że częściej są to mężczyźni.

2. Charakter zatrudnienia

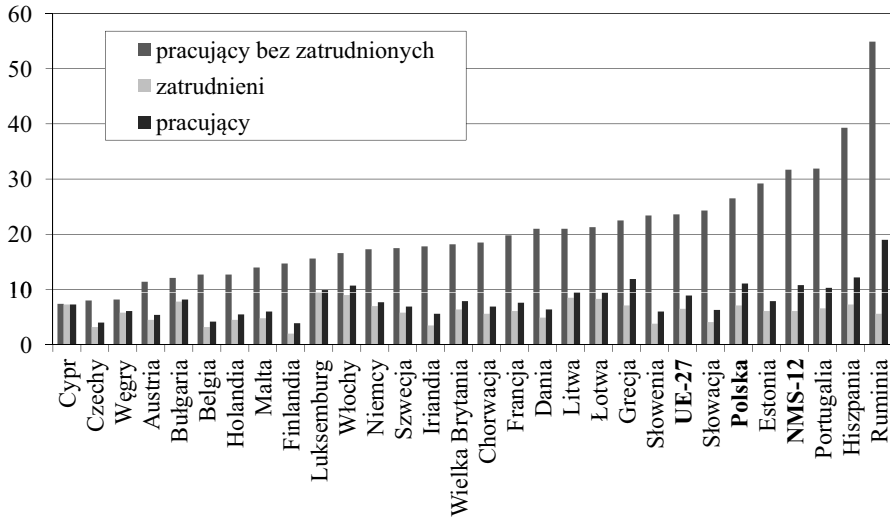
Obok niskich wynagrodzeń istotną przyczyną rozszerzania się zasięgu biedy wśród pracujących są niekorzystne podstawy prawne zatrudnienia⁶. Bieda osób mających zatrudnienie kojarzona jest z tak zwanymi umowami śmieciowymi (ang. *junk jobs*) i McPracami, czyli zajęciami niskopłatnymi⁷, odtwórczymi i zamykającymi drogę awansu. Jak pokazują dane Eurostatu, sytuacja, kiedy praca łączy się z biedą, to zjawisko dużo szersze. Nie ma w tym zakresie danych pokazujących, ile z tych ubogich pracujących pracuje na takich umowach, ale są dane dotyczące charakteru zatrudnienia (pracujący vs. zatrudniony – patrz przypis 2).

Dużo mniej zagrożone ubóstwem są osoby zatrudnione u pracodawcy prywatnego lub publicznego (czyli potocznie mówiąc: pracujące na etacie) niż osoby pracujące na podstawie innego rodzaju umowy (w tym prowadzące własną działalność gospodarczą). Osoby zatrudnione mieszczą się w kategorii osób pracujących, dlatego też należy spojrzeć na trzeci rodzaj danych na rysunku 3 – osoby pracujące, ale bez osób „na etacie”. Ten rodzaj pracy zdecydowanie częściej wpędza ludzi w ubóstwo – w Polsce ponad 1/4 tak pracujących jest uboga, w UE podobnie, a w nowych krajach członkowskich – prawie 1/3 – głównie ze względu na wyniki Rumunii, Estonii, Polski i Słowacji, które zawiżają średnią unijną. W Rumuni odsetek ubogich pracujących bez zatrudnionych wynosi aż 55%. Ze „starych” krajów członkowskich tylko dwa znalazły się powyżej średniej dla 27 krajów – Hiszpania i Portugalia (z wartościami odpowiednio 39% i 34%).

⁶ M. Wójcik-Żołądek, *Bieda pracujących. Zjawisko working poor w Polsce*, „Studia BAS” 2013, nr 4(36), s. 172, [http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/97CF3C3EB89A1FCC1257C470045B2E-C/\\$File/Wojcik-Zoladek.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/97CF3C3EB89A1FCC1257C470045B2E-C/$File/Wojcik-Zoladek.pdf) (26.11.2013).

⁷ Przez niskopłatne prace rozumie się takie, w których osiągnane zarobki wynoszą mniej niż 2/3 mediany wynagrodzeń w danym kraju. Zob. więcej: M. Bukowski, I. Magda, *Zatrudnienie w Polsce. Ubóstwo a praca*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013, s. 118–131.

Rysunek 3. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, ze względu na charakter zatrudnienia, w Polsce na tle krajów europejskich, w 2011 roku

Objaśnienia do wykresu w przypisie 2.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Nasilaniu się problemu pracujących biednych sprzyja nadużywanie elastycznych form zatrudnienia – szczególnie tych związanych z ograniczaniem czasu pracy⁸. Niestety, najczęściej pracodawcy nie dają możliwości wyboru formy prawnej zatrudnienia, stawiając pracownika przed wyborem pomiędzy zgodą na zatrudnienie w ramach elastycznej formy a brakiem pracy⁹.

2.1. Praca stała i czasowa

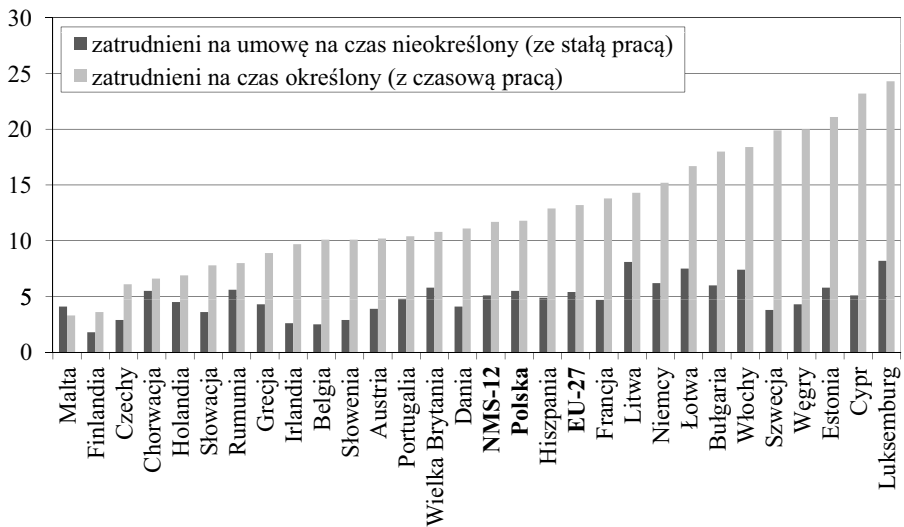
Kolejnym analizowanym aspektem jest charakter umowy o pracę – praca stała (na czas nieokreślony) lub czasowa (na czas określony). Na rysunku 4 przedstawiono odsetki ubogich pracujących w krajach UE w podziale na te dwie kategorie. Osoby częściej zagrożone ubóstwem to osoby pracujące na czas określony, czyli

⁸ R. Muster, *Pracujący biedni na współczesnym rynku pracy – problemy definicyjne i próba analizy zjawiska*, „Humanizacja Pracy” 2011, nr 5, s. 39.

⁹ *Ibidem*, s. 42–43.

czasowo. Jedynie na Malcie sytuacja się różni – oba odsetki są zbliżone i wynoszą 3% dla pracujących czasowo i 4% dla pracujących na stałe. Tam zanotowano najniższe poziomy tego odsetka. Najwyższe wartości zanotowano w Luksemburgu – odpowiednio 24% i 8%. W Polsce wartości są zbliżone zarówno do średniej unijnej, jak i średniej dla nowych krajów członkowskich.

Rysunek 4. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, ze względu na charakter umowy (stała, czasowa), w Polsce na tle krajów europejskich, w 2011 roku

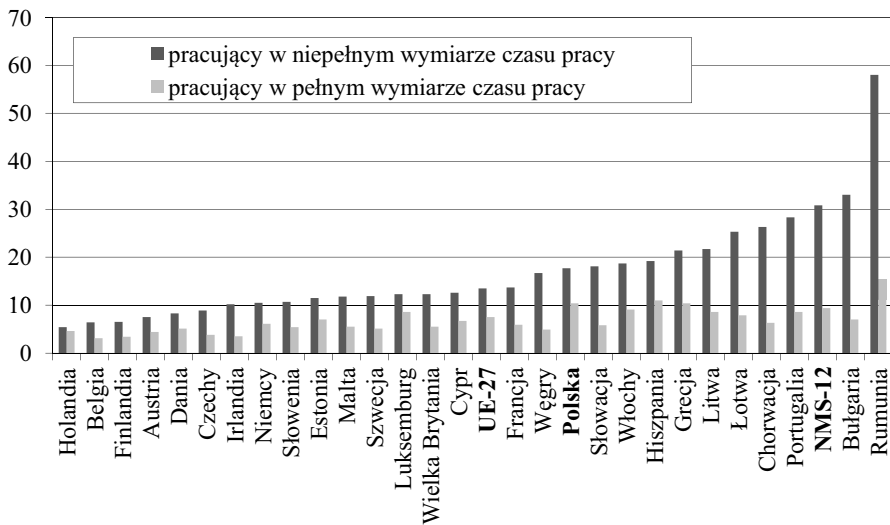
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

2.2. Pełny a niepełny wymiar czasu pracy

Pracujący na część etatu częściej są zagrożeni ubóstwem niż pracujący w pełnym wymiarze godzin. Jest to w zasadzie logiczne i nie wymaga obszerniejszych wyjaśnień. Najgorzej w tym zakresie jest w Rumunii – zarówno wśród tych pracujących na część etatu i na cały etat, najlepiej – w Holandii i Belgii, co zaprezentowano na rysunku 5. W Polsce sytuacja w tym zakresie jest gorsza niż przeciętnie w UE, ale lepsza niż średnio w nowych krajach członkowskich. Różnica pomiędzy „najlepszym” (Holandią) i „najgorszym” krajem (Rumunią) jest bardzo duża, szczególnie dla osób pracujących na część etatu, i wynosi ponad 50 punktów procentowych (dla osób pra-

cujących w pełnym wymiarze czasu pracy jest to 12 punktów procentowych). Jeśli w analizie pominiemy Rumunię – rozstęp się zmniejsza do 28 punktów procentowych (a w przypadku osób pracujących na pełen etat – 8 punktów procentowych).

Rysunek 5. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, ze względu na wymiar etatu, w Polsce na tle krajów europejskich, w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

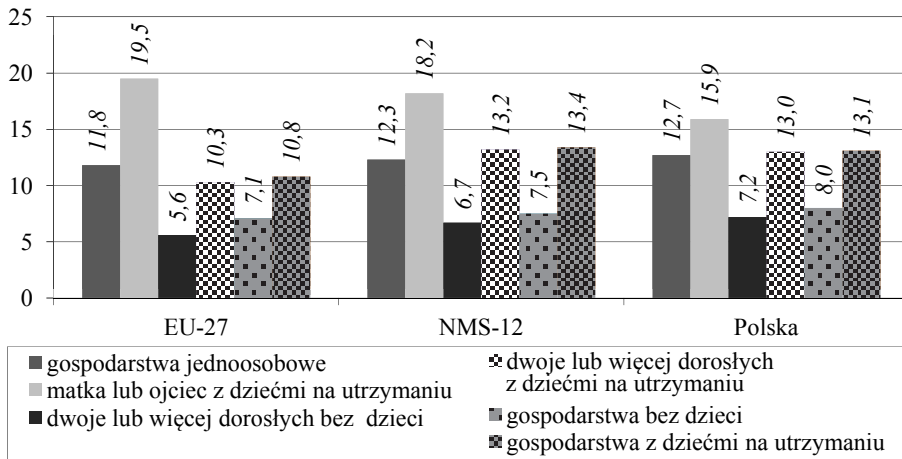
3. Charakterystyka gospodarstwa domowego

3.1. Skład gospodarstwa domowego

Sytuacja, w której praca łączy się z ubóstwem, odnosi się nie tylko do pojedynczych osób, ale również do ich gospodarstw domowych. Ubóstwo osób pracujących zwykle, ale nie zawsze, wynika z niskich zarobków – może na przykład wiązać się z dużą liczbą osób w gospodarstwie domowym (na przykład rodziny wielodzietne, z 3 lub więcej dziećmi na utrzymaniu), którego koszty utrzymania są wyższe niż w przypadku małego gospodarstwa. Z drugiej strony małe gospodarstwo oznacza również niższe dochody, gdyż mniejsza liczba osób pracuje i zarabia na jego utrzymanie (na przykład samotny rodzic z dziećmi na utrzymaniu). Według badań CBOS gospo-

darstwa domowe pracujących biednych są w porównaniu z innymi duże. Liczą średnio 4,2 osoby (dla porównania: gospodarstwa pracujących niebiednych – 3,2, gospodarstwa niepracujących biednych – 2,6, a gospodarstwa niebiednych niepracujących – 1,7). Na rysunku 6 przedstawiono zagrożenie ubóstwem wśród pracujących o różnym składzie gospodarstwa domowego w Polsce na tle krajów europejskich (EU-27) oraz nowych krajów unijnych (NMS-12). Wśród biednych pracujących najwięcej jest takich, którzy już założyli własne rodziny – z danych Eurostatu wynika, że najbardziej narażone na ubóstwo są gospodarstwa z dziećmi na utrzymaniu, zwłaszcza samotni rodzice utrzymujący jedno lub więcej dzieci – w UE stanowią oni aż 19,5% ubogich gospodarstw pracujących, a w Polsce niemal 16%. Z badań CBOS przeprowadzonych w 2007 roku wynika, że często sytuacja pogarsza się po urodzeniu dzieci – przykładowo żona pozostaje w domu z dziećmi, a mąż pobiera minimalną pensję. Najmniej zagrożone są gospodarstwa bez dzieci (szczególnie takie składające się z dwojga lub więcej dorosłych) – w UE stanowią one 5,6% gospodarstw (w Polsce 7,2%). Natomiast sytuacja osób samotnie gospodarujących jest porównywalna z sytuacją gospodarstw domowych z dziećmi na utrzymaniu, zarówno w Polsce, jak i w innych krajach unijnych.

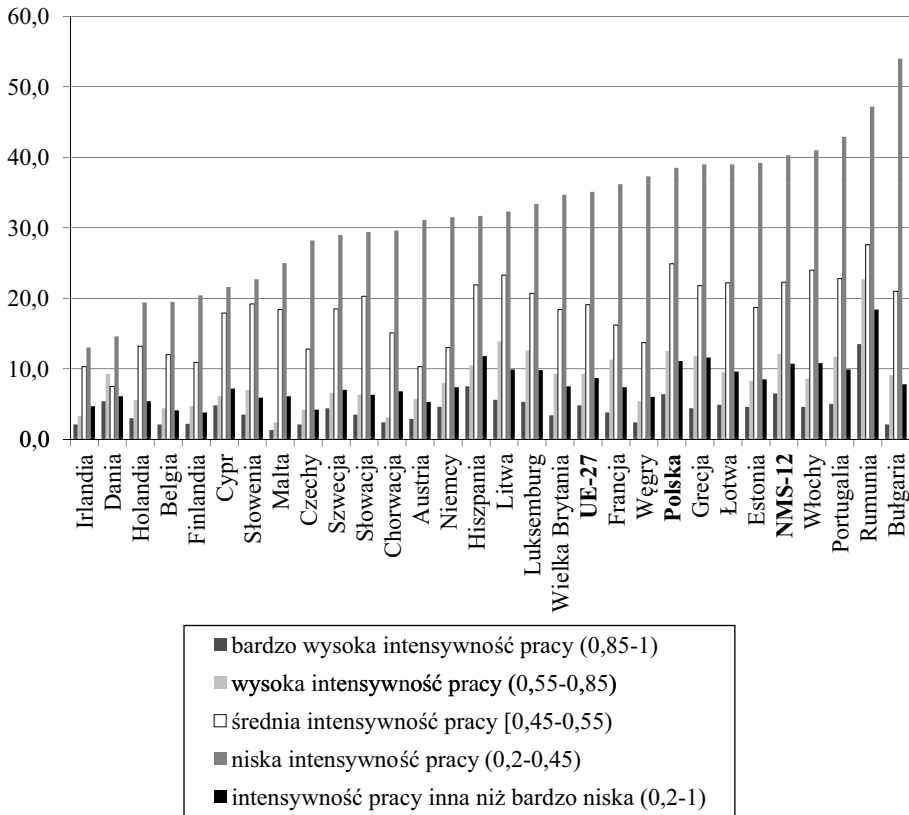
Rysunek 6. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, według składu gospodarstwa domowego, w Polsce na tle krajów europejskich (EU-27) i nowych państw członkowskich (NMS-12), w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

3.2. Intensywność (natężenie) pracy w gospodarstwie domowym

Rysunek 7. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, według intensywności pracy w gospodarstwie domowym, w Polsce na tle krajów europejskich, w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Najbardziej zagrożone ubóstwem są gospodarstwa domowe, w których niewielka liczba osób pracuje. Gdy członek gospodarstwa domowego traci pracę, to sytuacja finansowa tego gospodarstwa pogarsza się. Z danych GUS wynika, że w 2011 roku poniżej minimum egzystencji¹⁰ żyło aż 34,5% osób mających w ro-

¹⁰ Jeden z progów ubóstwa szacowany przez Instytut Pracy i Spraw Społecznych. Minimum egzystencji wyznacza w Polsce najniższy standard życia – jest to linia ubóstwa skrajnego (dolna granica ubóstwa).

dzinach dwoje lub więcej bezrobotnych. Natomiast wśród tych gospodarstw domowych, w których wszyscy członkowie pracowali, skrajna bieda była udziałem tylko 5% osób.

Eurostat analizuje zagrożenie ubóstwem materialnym osób pracujących, podając dane dotyczące tak zwanej intensywności pracy w gospodarstwie domowym (ang. *work intensity*)¹¹. Dane dotyczące tej kwestii zostały zaprezentowane na rysunku 7.

Najwięcej informacji niesie zmienna – „odsetek ubogich pracujących żyjących w gospodarstwach domowych, w których intensywność pracy jest niska” – niewiele lub żadna z osób nie pracuje (ang. *households with low work intensity*)¹².

W tej kategorii na czele listy znajdują się dwa kraje: Bułgaria i Rumunia. Na trzecim miejscu jest Portugalia. Polska znalazła się w pierwszej dziesiątce – na 8. miejscu, zaraz za Grecją, Łotwą i Estonią. Krajem o najniższej wartości tej zmiennej jest Irlandia. Rozstęp pomiędzy najwyższą i najniższą wartością wynosi ponad 40 punktów procentowych, czyli zróżnicowanie pomiędzy krajami unijnymi jest bardzo duże.

3.3. Poziom wykształcenia

Kim są ubodzy pracujący? Jakie mają wykształcenie? Zwykle są to osoby z niskim wykształceniem, ale nie tylko. Pokazano to na rysunku 8.

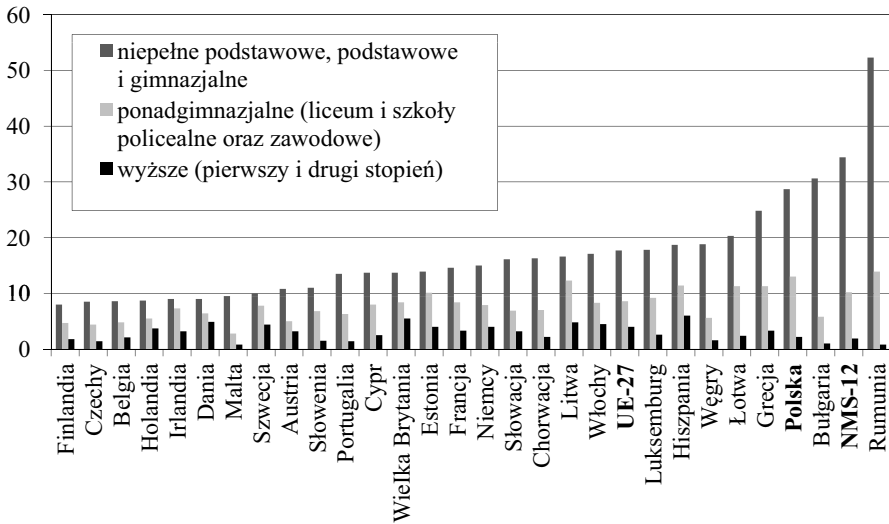
Najwyższe odsetki ubogich pracujących z najniższym wykształceniem zanotowano w trzech krajach – Rumunii (52%), Bułgarii (31%) i Polsce (29%), a najniższe w Finlandii (9%) i *ex aequo* w Czechach, Belgii, Holandii, Irlandii i Danii (8%). Osoby ze średnim wykształceniem są mniej zagrożone ubóstwem (3–14% ubogich

¹¹ Intensywności pracy w gospodarstwie domowym jest to stosunek całkowitej liczby miesięcy, którą w badanym roku przepracowali wszyscy członkowie gospodarstwa domowego będący w wieku produkcyjnym, do łącznej liczby miesięcy, które teoretycznie te same osoby mogły przepracować. Do osób w wieku produkcyjnym (18–59 lat) nie włącza się studentów z grupy wiekowej od 18 do 24 lat. Gospodarstwa domowe złożone tylko z dzieci, studentów poniżej 25. roku życia i/lub osób powyżej 60. roku życia są wyłączone z obliczeń tego wskaźnika. Stopnie intensywności pracy to: bardzo wysoka [0,85–1], wysoka [0,55–0,85], średnia [0,45–0,55], niska [0,2–0,45], bardzo niska [0–0,2], oraz dodatkowa kategoria – inna niż bardzo niska [0,2–1].

¹² Wskaźnik „osoby żyjące w gospodarstwach domowych o niskiej intensywności pracy (natężeniu pracy)”, definiuje się jako liczbę osób żyjących w gospodarstwach domowych o intensywności pracy pomiędzy 0,2 a 0,45. Oznacza to, że osoby żyjące w gospodarstwie pracują tylko przez 20% do 45% czasu, który mogliby pracować.

pracujących), a najmniej – osoby z wyższym wykształceniem. Stanowią one od 1–6% ubogich pracujących w krajach unijnych.

Rysunek 8. Odsetek ludności posiadającej pracę, z dochodami rozporządzalnymi poniżej 60% mediany dochodów ekwiwalentnych, według wykształcenia, w Polsce na tle krajów europejskich, w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Polska znajduje się raczej w górze stawki – 29% dla osób z najniższym wykształceniem, 13% – ze średnim wykształceniem i 2% z wyższym wykształceniem. Według ankiety przeprowadzonej przez CBOS w 2007 roku, ubodzy pracujący z wyższym wykształceniem stanowili w strukturze ubogich pracujących ponad 8%¹³. Jak wyjaśnia doktor Piotr Broda-Wysocki z Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, w Polsce do tej trzeciej kategorii osób należą często absolwenci wyższych uczelni humanistycznych¹⁴.

¹³ *Pracujący biedni. Komunikat z badań*, CBOS, Warszawa 2008, s. 9, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2008/K_182_08.PDF (27.11.2013).

¹⁴ <http://praca.wp.pl/title,Dwa-miliony-pracownikow-w-Polsce-zyje-w-biedzie,wid,15135783,wiadomosc.html> (28.11.2013).

Podsumowanie

Zatrudnienie jest często uważane za najlepszą ochronę przeciwko ubóstwu. Jednakże z danych na poziomie UE wynika, że 17% samozatrudnionych i 6% osób zatrudnionych w zakładach pracy jest klasyfikowanych do kategorii osób biednych¹⁵. Problem pracujących ubogich jest istotny z uwagi na coraz wyższą średnią częstotliwość występowania tego zjawiska – szczególnie w nowych krajach członkowskich. Ten problem stanowi poważne wyzwanie dla europejskich społeczeństw, ponieważ jego przyczyny mogą wynikać zarówno z okoliczności indywidualnych (na przykład wykształcenie), jak i okoliczności związanych z gospodarstwem domowym (skład, liczba członków gospodarstwa). Z danych wynika, że osoby samotnie wychowujące dzieci są bardziej narażone na biedę, nawet jeśli pracują. Pracujący mogą być ubodzy także dlatego, iż ich zarobki są niewystarczające do wyprowadzenia ich gospodarstw domowych z ubóstwa. Co więcej, niedostateczne zarobki powodują, że ubogim pracującym coraz trudniej jest odnaleźć się na rynku pracy, który wymaga ciągłego doskonalenia umiejętności, a na to ich po prostu nie stać.

Ze zjawiskiem tym trudno jest się uporać przy jednostronnym podejściu. Rozwiązaniem, które spowoduje zmniejszenie i ostateczne zlikwidowanie ubóstwa pracujących, może stać się opracowanie wielozakresowego podejścia. Kilka państw europejskich opracowało specjalne polityki pod hasłem „Niech praca się opłaca”, mające na celu rozwiązanie problemu bezrobocia i pułapek ubóstwa¹⁶. Polityki te można podzielić na dwie kategorie zakładające: zmniejszenie opodatkowania dla pracowników o niskich zarobkach oraz zastosowanie środków w postaci kredytów podatkowych – są one pomyślane tak, aby zwiększyć zarobki netto pracowników¹⁷. Według niektórych badaczy zajmujących się kwestią pracy i biedy w Polsce, polityka społeczna państwa powinna skupić się nie tylko na osobach bez pracy, ale również na tych, których wynagrodzenia są bardzo niskie. Ważnym elementem zwalczającym ten rodzaj ubóstwa może być również odpowiednio skonstruowana polityka rodzinna, włączająca rodziców w rynek pracy.

¹⁵ *Pracujący ubodzy w Unii Europejskiej*, Europejska Fundacja na Rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2004/107/pl/1/ef04107pl.pdf, s. 1 (28.11.2013).

¹⁶ *Ibidem*, s. 2.

¹⁷ *Ibidem*.

Literatura

- A profile of Working Poor*, Bureau of Labour Statistics 2010, www.bls.gov/cps/cpswp2010.pdf (24.11.2013).
- Bukowski M., Magda I., *Zatrudnienie w Polsce. Ubóstwo a praca*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013.
- <http://praca.wp.pl/title,Dwa-miliony-pracownikow-w-Polsce-zyje-w-biedzie,wid,15135783,wiadomosc.html> (28.11.2013).
- Kuźmicz E., *Bieda pracujących, czyli working poor po polsku*, w: *Oblicza biedy we współczesnej Polsce*, red. M. Popow, P. Kowzan, M. Zielińska, M. Prusinowska, M. Chruściel, DKN „Na Styku”, Gdańsk 2011.
- Muster R., *Pracujący biedni na współczesnym rynku pracy – problemy definicyjne i próba analizy zjawiska*, „Humanizacja Pracy” 2011, nr 5.
- Pracujący biedni. Komunikat z badań*, CBOS, Warszawa 2008, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2008/K_182_08.PDF (27.11.2013).
- Pracujący ubodzy w Unii Europejskiej*, Europejska Fundacja na Rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2004/107/pl/1/ef04107pl.pdf (28.11.2013).
- Pracujący ubodzy w Unii Europejskiej*, Europejska Fundacja na Rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2004/107/pl/1/ef04107pl.pdf (28.11.2013).
- Wójcik-Żołądek M., *Bieda pracujących. Zjawisko working poor w Polsce*, „Studia BAS” 2013, nr 4(36), [http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/97CFF3C3EB89A1FCC1257C470045B2EC/\\$File/Wojcik-Zoladek.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/97CFF3C3EB89A1FCC1257C470045B2EC/$File/Wojcik-Zoladek.pdf) (26.11.2013).

WORKING POOR IN POLAND COMPARED TO EUROPEAN UNION COUNTRIES

Abstract

The paper addresses some problems of working poor, i.e. persons, who are poor despite of being employed. The author's efforts concentrated on analysing social and demographic characteristics of those persons as well as on statistical description of their households.

Keywords: poverty, working poor, work intensity of the household

JEL Codes: I32, J28

Translated by Izabela Szamrej-Baran